

Workshop “Duurzame productie- en consumptiewijzen ”

**Maatregelengroep 2B:
Eco-Innovatie**

Lente van het Leefmilieu
Workshop DPCW – Maatregelengroep nr 2 « Eco-innovatie »
Definitief verslag – 12 juni 2008

De MG beslist bij unanimititeit van haar leden ⁽¹⁾ en beveelt de volgende maatregelen aan.

HOOFDSTUK I – NATIONALE COMMISSIE VOOR ECO-INNOVATIE

I.A NATIONALE COMMISSIE VOOR ECO-INNOVATIE

Maatregel 1.1. – **Oprichting van een Nationale Commissie voor Eco-innovatie (NCE) ter bepaling en begeleiding van de uitvoering van een nationaal actieplan eco-innovatie en om zich te buigen over het beheer van de technologische overgang dat tegemoet komt aan de maatschappelijke doelstellingen.**

De MG staat positief tegenover een NCE. De missie van de NCE moet volgens de MG zijn: “werk maken van eco-innovatie om bij te dragen aan een duurzame maatschappij”. Om deze missie te bereiken, stelt de MG het volgende voor:

- De NCE zal een structuur hebben met twee niveaus: een technische groep/task force die de rol van « sherpa » zal verzekeren en een strategische groep die de beleidsbeslissingen zal nemen (High Level Group)

De High Level Group (HLG) zal bestaan uit de hoogste beleidsmakers (de Eerste Minister, de Ministers-Presidenten van de Gewesten, de voorzitters van NGO's, CEO's uit de Industrie, vakbonden, enz.). Deze eerste groep kan enerzijds het draagvlak voor eco-innovatie verhogen (een “politek momentum” creëren) en anderzijds instaan voor het nemen van de strategische beslissingen m.b.t tot eco-innovatie. Daarnaast dient een meer technische commissie de strategische beslissingen van de high level groep voor te bereiden en uit te werken;

- Het is belangrijk ervoor te zorgen dat beide overlegstructuren van bij de aanvang van het proces bestaan uit een gebalanceerde vertegenwoordiging van maatschappelijke stakeholders. Daarenboven hebben de leden erop gewezen dat deze overlegstructuren in de mate van het mogelijke moeten mee gedragen worden door bestaande overlegstructuren op regionaal en federaal niveau.
- Er wordt een mandaat gegeven aan de NCE, in het kader van haar algemene opdracht, om de uitvoering van een nationaal actieplan inzake eco-innovatie (ETAP) te definiëren en op te volgen, aan de hand van een concrete en duidelijke uitvoeringskalender;
- Volgende methode moet worden gehanteerd voor het vaststellen van doelstellingen en van een kalender : (i) een SWOT-aanpak⁽²⁾⁽³⁾ van de sterktes en zwaktes van de Belgische markt en van haar extern milieu op het gebied van eco-innovatie, (ii) vervuldigd door het nazicht van de Europese en internationale verbintenissen en

¹ Zie de lijst van aanwezige organisaties [en leden] in bijlage

² De SWOT-analyse (van het Engelse *Strengths* (sterktes), *Weaknesses* (zwaktes), *Opportunities* (opportunities), *Threats* (bedreigingen)) is een middel dat toelaat om de strategische opties te bepalen

³ [De SWOT-doelstellingen moeten worden gerealiseerd, onafhankelijk van wie wat doet in België. De opsplitsing van de bevoegdheden mag geen rem meer zijn voor te ondernemen acties.]

engagements inzake eco-innovatie. Op basis van deze analyse kunnen doelstellingen gedefinieerd worden in die domeinen die politiek belangrijk zijn én waar er voor België opportuniteiten en uitdagingen bestaan;

- De NCE zal zichzelf in deze context de nodige middelen verschaffen om toegang te krijgen tot top-expertise en zichzelf de mogelijkheid geven om hearings te organiseren of studies te bestellen over de onderwerpen die haar opdrachten dekken.

I.B – AANBEVELINGEN VAN DE MG TER VERHELPING VAN DE HINDERPALEN EN DE REMMEN OP DE ONTWIKKELING VAN ECO-INNOVATIE

De MG heeft een aantal prioriteiten vooruitgeschoven die toelaten om de hinderpalen en remmen op de ontwikkeling van eco-innovatie te verhelpen. Ze vraagt om deze prioriteiten te confronteren met de SWOT-analyse die wordt aanbevolen in het kader van de activiteiten van de NCE. Zij nodigt de overheid uit om deze uit te voeren aan de hand van de volgende maatregelen betreffende:

1. De vaststelling van strategische doelstellingen op lange termijn

De MG herinnert eraan dat **langetermijndoelstellingen (bv Kyoto, Lissabon) voldoende doorvertaald moeten worden en duidelijk moeten samenhangen met een “maatschappelijk doel”**.

De MG doet in dit kader de volgende aanbevelingen:

- De duurzame overheidsopdrachten (« sustainable » public procurement eerder dan « green » public procurement) zijn van essentieel belang voor de bevordering van eco-innovatie (cf : verslag MG6);
- Er moeten concrete en ambitieuze doelstellingen worden gedefinieerd op basis van wetenschappelijke gegevens met een kalender.
- Het is van even groot strategisch belang om « technology procurements » te ontwikkelen (innovatieve aanbestedingen)

2. Markttoegang

De MG acht het noodzakelijk om **de onzekerheden te verminderen die raken aan de ontwikkeling van opdrachten en investeringen** door:

- Gemeenschappelijke prestige- en demonstratieprojecten (bv. Princess Elizabeth Polar Station, Maison PLEIADE in het Waalse Gewest, bus op zuurstof van Van Hool in het Vlaams Gewest) ;
- Deze projecten moeten gepaard gaan met een evaluatie en een opvolging en er moet bekeken worden wat moet worden aangepast en/of verbeterd. Er moeten budgetten worden voorzien voor deze begeleiding;
- De ontwikkeling van expertises, in netwerk, op het vlak van ETV en EPV (Environmental Technology Verification, Environmental Performance Verification)

3. Complexiteit financierings-, fiscaliteit- en subsidiesystemen

In dit kader stelt het MG voor om :

- Een SWOT-analyse te doen van de middelen en de fiscale en financiële structuren die op lokaal, gewestelijk, federaal en Europees niveau bestaan ten gunste van eco-innovatie;

- De verschillende actoren te stimuleren en te begeleiden om deel te nemen aan de Europese programma's (interReg, 7FPRD, CIP, enz.); hen informeren over de bestaande kanalen en de toegangsmodaliteiten; het lage slaagpercentage aanvullen en/of financieel vergoeden bij de procedure van gunning van de opdracht;
- Een ad hoc structuur ontwikkelen (gezamenlijk op nationaal vlak) om de Europese financiële programma's toegankelijker te maken.

4. Regelgeving / normering (normen, waaronder productnormen)/ prestatienormen

Wat betreft het dilemma: eco-innovatie aanmoedigen of afremmen ?

De MG komt overeen dat:

- De prestatienormen een gunstig effect hebben op eco-innovatie en moeten worden ontwikkeld op een globaal niveau, bij voorkeur op Europees niveau;
- De ontwikkeling en de evolutie van de normen op Europees niveau moet proactief worden opgevolgd en hierop moet worden ingespeeld;
- Eco-innovatie moet worden gestimuleerd door in het Europese kader de resultatennormen en de prestatienormen op efficiënte, coherente en geïntegreerde wijze door te geven en te verdedigen en door de markt de technologische ketens te laten ontwikkelen die het meest aangepast en het efficiëntst zijn om tegemoet te komen aan deze normen;
- België zou de toegang van alle maatschappelijke actoren tot de normaliseringsprocedure meer moeten begunstigen en aanmoedigen;
- De procedures van erkenning door de ondernemingen en de KMO's van de ETV- en EPV-normen (Environmental Technology & Performance Verification) moeten worden aangemoedigd ten gunste van eco-innovatie (bv. Energeteprestaties van gebouwen).

5. Eco-design / innoverend denken

Eco-design betreft de vraag over hoe men productie- en consumptiepatronen zo ecologisch mogelijk kan ontwikkelen. (De leden van de MG leggen in dit kader de nadruk op: van materiaal- naar productdenken; consumptie-denken: wat zijn behoeften en hoe vullen we behoeften in; bij producten niet alleen kijken naar standaardscenario's (als apparaat eco-functie heeft; wordt die ook gebruikt?). Bottom-up vs top/down.

- De MG vindt het nuttig om een structuur / een task force / een technische denk- en overlegcommissie (think-tank) te promoten om eco-design te stimuleren om vooruitgang te boeken op alle strategische dimensies van eco-innovatie, waaronder de maatschappelijke dimensie, en deze reflectie/analyse/aanbeveling vervolgens te brengen tot de openbare en privé-beleidsmakers, en als facilitator op te treden bij de openbare en privé-entiteiten;
- De overheden zullen het ontstaan en de uitwisseling van ideeën en scenario's tussen de verschillende actoren betreffende eco-innovatie en de bijdrage ervan aan de duurzame ontwikkeling vergemakkelijken via vernieuwende kanalen (netwerken, clusters, think-tank, chat, intranet, internet, enz.). Voorbeelden van bestaande initiatieven: Cluster voor de sector van ecobouw in het Waalse Gewest, Plan C in het Vlaamse Gewest voor « duurzaam wonen », enz.
- Er is dus nood aan de ondersteuning of de oprichting van informatienetwerken die eco-innovatie kunnen communiceren (bv Collectieve Onderzoek Centra), onder andere door de proactieve opvolging van de Eco-designrichtlijn.

6. Onderwijs, permanente vorming en arbeidsmarkt

De leden van de MG leggen in dit kader de nadruk op onderwijs, interesse van jongeren voor technologie, permanente vorming en bijscholingen, alsook de aandacht voor eco-attitude in vorming, economische migratie, right person on the right job, de selectie van professoren en de creatie van spin offs.

De MG beveelt aan om vanaf de kindertijd de nieuwsgierigheid en het aanleren te stimuleren en vervolgens de creativiteitszin en de academische en wetenschappelijke werken van hoger belang, door:

- De creatie en eco-innovatie te stimuleren in het hoger onderwijs door de selectie en de evaluatie van de professoren aan te moedigen op basis van ruimere criteria dan de publicaties van het academisch corps, onder meer op basis van de samenwerking met de industrie en met de andere academische en wetenschappelijke disciplines, de bijdrage tot de creatie van spin-offs en tot de neerlegging van octrooien, het bepalen van nieuwe maatschappelijke benaderingen, van moderatie en begeleiding (coaching) van werk- en denkgroepen over eco-design en eco-intelligentie, het beheer van de overgang, enz.
- Stimulatie van de interdisciplinaire en interuniversitaire samenwerking van de studenten en van het academisch corps en de aanmoediging van de definitie en de creatie van synergieën op dit vlak;
- Creatie van « awards » ter vergoeding van de eindwerken en doctoraten die een vernieuwende en duurzame visie bijbrengen voor de maatschappij;
- Een « benchmarking » van onze universitaire systemen op basis van prestaties en verwachtingen die werden ontwikkeld in de andere landen;
- Het versterken van de openheid van ons academisch systeem en van onze netwerken van permanent onderwijs ten aanzien van buitenlandse vorsers en studenten op het gebied van eco-innovatie ;
- De ontwikkeling van en het meer aandacht besteden aan duurzame technieken, praktijken en kennis, aan eco-innovatie in het algemeen en aan eco-attitude in het geheel van de onderwijscyclus;
- De federale premie voor innovatie voor de werknemers binnen een onderneming meer structureel en continu te maken en de mogelijkheid te onderzoeken om deze premie te creëren of uit te breiden naar eco-innovatie.

7. Houding/corporate governance

De leden van de MG leggen hier de nadruk op conservatisme; ruimte voor creativiteit/falen; samenwerking tussen beleidsdomeinen/gewesten; netwerking.

De MG raadt aan om de beheersmodellen en de situaties te begunstigen die toelaten om de creativiteit op het gebied van eco-innovatie aan te moedigen.

8. Prestatiedoelstellingen

Wat de methode betreft, beveelt de MG het volgende aan:

- De ontwikkeling van een langetermijnvisie en globale langetermijndoelstellingen op basis van een SWOT-analyse.
- Van deze globale maatschappelijke doelstellingen kunnen vervolgens concretere performantiedoelstellingen worden afgeleid gericht op de verschillende economische actoren.

9. Prijnsbeleid. Internalisering van externe kosten

De MG meent dat:

- Gedeelde mening: Om de markttoegang van eco-innovaties en van duurzame producten te bevorderen is het dringend en belangrijk om te evolueren naar een internalisering van de maatschappelijke kosten en de kosten inzake leefmilieu aan de hand van de prijzen en deze evolutie te « faseren », rekening houdend met de impact op de concurrentiepositie van de ondernemingen en de koopkracht van de actoren met een laag inkomen. (Zie desbetreffend ook advies nr van het FRDO-CFDD) ;
- Om eco-innovatie te bevorderen kan de internalisering van externe kosten een belangrijke stimulans zijn; Een dergelijke oefening moet evenwichtig gebeuren binnen een maatschappelijke kader en de wereld waarin ons bevinden.

Naast de hoger vermelde aanbevelingen heeft de MG zich ook uitgesproken over de zeven oorspronkelijke voorstellen van het Kabinet betreffende de hinderpalen voor de ontwikkeling van eco-innovatie.

- **Maatregel 1.2 – Eco-design**

- Zie bovenstaand punt 5

- **Maatregel 1.3 – Aanpassing van de oorspronkelijke basisopleidingen en van de voortgezette basisopleidingen [om ze open te stellen voor de eco-attitude], waaronder de specifieke opleidingen ten gunste van eco-innovatie in de sleutelsectoren.**

- zie bovenstaand punt 6

De MG dringt aan op het punt dat men er aldus over zal waken dat de bestaande middelen worden gebruikt, om hen te oriënteren en aan te passen aan de nieuwe maatschappelijke vragen ten gunste van eco-innovatie. Men zal er eveneens voor zorgen dat een onderwijs wordt gegeven dat een structurele eco-attitude grondig ontwikkelt.

- **Maatregel 1.4 – Definitie van de prestatiedoelstellingen van de producten & procédés (ETV-EPV) voor alle sectoren, waaronder de bouw en de voeding.**

- zie bovenstaand punt 4

- **Maatregel 1.5 – R&D stimuleren door beter rekening te houden met duurzame ontwikkeling die hierdoor kan leiden tot eco-innovatie**

De MG herinnert aan het gevaar om het fundamentele onderzoek en de R&D te oriënteren. Daarentegen verbiedt niets dat het rekening houden met duurzame ontwikkeling in de R&D in het algemeen wordt gestimuleerd (bv. Programma's SSD, PAT2), hetgeen de vooruitgang verrijkt zonder deze te dwingen.

De NCE zal zichzelf eveneens de middelen verschaffen om studies te bestellen over de volgende prioritaire onderwerpen:

- **Maatregel 1.6 – Een model opstellen op het gebied van dematerialisatie en decarbonisatie van de economie**

- **Maatregelen 1.7 – Overheids- en privé-risicofinanciering en de coördinatie ervan zonder nadelen voor de gewestelijke bevoegdheden en troeven op dit gebied.**

HOOFDSTUK II – FINANCIERING VAN ECO-INNOVATIE

Maatregel 2.1. – Ontwikkeling van middelen van overheidsfinanciering die de ontwikkeling, de toepassing en de verspreiding van eco-innoverende technologieën toelaten

De MG meent dat de overheden de maatschappelijke doelstellingen duidelijk moeten vaststellen en de middelen moeten selecteren. De financiering van eco-innovatie is belangrijk en strategisch op het gebied van oriëntatie en van keuze van ontwikkeling, met de maatschappelijke dimensies dat dit inhoudt. In dit kader heeft de NCE een belangrijke rol te spelen. De NCE zal zich aldus op verzoek van de MG moeten inspannen om:

- Een visie en nauwkeurige strategische doelstellingen vast te leggen op basis van SWOT wetenschappelijke studies, en de markt en de industrie de gepaste technische antwoorden te laten vinden
- Per sector te analyseren of deze doelstellingen haalbaar zijn (SMART) en een kalender vast te leggen per sector
- Eens deze doelstellingen en de data van inwerkingtreding ervan zijn vastgesteld, de ondernemingen die sneller willen gaan of beter willen doen dan de doelstelling te helpen aan de hand van stimuli
- Criteria te bepalen om de eco-innoverende projecten te financieren, te stimuleren en te vergoeden. De huidige criteria zijn vaag.

Maatregelen 2.2. – België zal de nieuwe opportuniteiten die worden geboden door het Europese Kaderprogramma Concurrentievermogen en Innovatie (CIP) en de 7^e FPCD ten volle benutten. Zij zal samenwerken met de lidstaten die dezelfde doelstellingen delen zodat eco-innovatie, als 'transversaal thema', voldoende aandacht zou genieten binnen de financiële EU-instrumenten.

De MG raadt aan om :

- Een gemeenschappelijk interregionaal en/of intereuropees secretariaat op te richten om de projecten te beheren die ontstaan bij de fondsen INTERREG, CIP en 7FPCD
- Een nationale structuur te hebben die helpt bij het opzetten van projecten, bij het identificeren van potentiële actoren.

Maatregel 2.3. - De overheid zal samen met de privé-actoren pilootprojecten ontwikkelen in het kader van publiek-private partnerschappen (PPP) die Europese steun genieten.

De MG herinnert eraan dat de visie en de strategische doelstellingen (waar willen we naartoe?) duidelijk moeten gedefinieerd worden op basis van een SWOT-analyse, alsook dat moet gedefinieerd worden welke de meest efficiënte en doeltreffende middelen en PPP-partnerschappen zijn om daarin te slagen. Bekijken welke de PPP's zijn die de oprichting van niches of van performante 'lead markets' toelaten voor België.

De MG suggereert bovendien om de pilootprojecten uit te breiden/open te stellen, in het kader van publiek-private partnerschappen (PPP), tot ruimere geografische en geopolitieke dimensies (Belgisch-Belgisch, Belgisch-internationaal, Belgisch-BRIC groeilanden).

Maatregel 2.4. – De Staat zal zich inspannen om een specifiek fonds voor risicokapitaal op te richten voor de KMO's, dat gewijd is aan het oplossen van de hindernis van « *Death valley* ».

De MG heeft vastgesteld dat « death valley » een probleem is en vraagt de Gewesten en de Federale Regering hierover een studie te voeren op het gebied van eco-innovatie.

Maatregel 2.5. – Met de privé-sector (banken, technologie-ontwikkelaars, Business Angels) zullen vernieuwende systemen van financiële ingeniositeit worden opgezet om concrete antwoorden te bieden op het gebrek aan risicokapitaal in gevoelige stadia van de investering.

De MG vraagt aan de NCE om, in het kader van voormelde SWOT-analyse, met de privé-sector de bestaande systemen van financiële ingeniositeit te onderzoeken/te inventariseren/te evalueren met het oog op de aanpassing ervan aan de eco-innovatie.

HOOFDSTUK III – STIMULI TEN GUNSTE VAN ECO-ONDERNEMERS EN KMO'S

Maatregel 3.1. – De bestaande stimuli uitbreiden naar andere producten en relevante technologieën. De overheid zal de nodige bijkomende maatregelen treffen om de hinderpalen voor de ruime verspreiding van eco-technologieën te verhelpen.

In het kader van deze maatregel, raadt de MG aan om:

- Ambitieuze en dwingende doelstellingen op lange termijn vast te stellen op basis van wetenschappelijke gegevens en vervolgens de voorgangers aan te moedigen om beter te doen door aangepaste en gerichte stimuli;
- De bestaande instrumenten te evalueren en, indien nodig, te herformuleren vanuit het standpunt van hun efficiëntie om de globale doelstellingen op lange termijn te behalen inzake duurzaamheid en eco-innovatie;
- Fiscale ondersteuning en administratieve vereenvoudiging zijn noodzakelijk om innovatie in het algemeen en eco-innovatie in het bijzonder te sturen.

Maatregel 3.2. – Verbetering van het huidige systeem van investeringsaftrek die de milieu-investeringen in R&D genieten. De federale overheid zal overleg plegen met de gewestelijke overheden om specifiekere en striktere voorwaarden vast te leggen voor het bekomen van de aftrek, die eco-innovatie werkelijk zal aanmoedigen.

De MG verwijst hierbij naar zijn opmerkingen onder I.B.3. m.b.t. de complexiteit van financierings-, fiscaliteit- en subsidiesystemen.

De MG kan deze maatregel unaniem aannemen op voorwaarde dat ze als volgt wordt gelezen:

- « Evalueren en, indien nodig, aanpassen van het huidige systeem van investeringsaftrek die de milieu-investeringen in R&D genieten.
- De federale overheid zal overleg plegen met de gewestelijke overheden om de specifieke en objectieve voorwaarden vast te stellen voor het bekomen van de aftrek, die eco-innovatie werkelijk zal aanmoedigen. »

Maatregel 3.3. – Voorkomen van de toekenning van subsidies op lange termijn, de 'lock-in' gevolgen en andere ongewenste gevolgen van een niet-duurzaam subsidiebeleid

De MG verzoekt de NCE om zich over deze problematiek te buigen.

Maatregel 3.4. – De vestiging en het verblijf aanmoedigen in België van ondernemingen en onderzoekscentra door fiscale stimuli ; vermindering van lasten voor overheids-, universitaire en privé-vorsers ; invoering van de innovatiepremie en versterking van de steun van de competentiepolen, van de onderzoeksprogramma's en de *spin-offs*.

Gedeelde mening: De MG vestigt de aandacht van het Kabinet op het bestaan van vroegere geschillen met de Europese Commissie betreffende de Coördinatiecentra die dergelijke stimuli (staatsteun) hebben genoten.

De MG raadt nochtans ten zeerste aan om:

- Te werken aan de loonkosten van de vorsers
- De nodige maatregelen te nemen die leiden tot vermindering van het tekort aan gekwalificeerd personeel op de markt.

* *
*